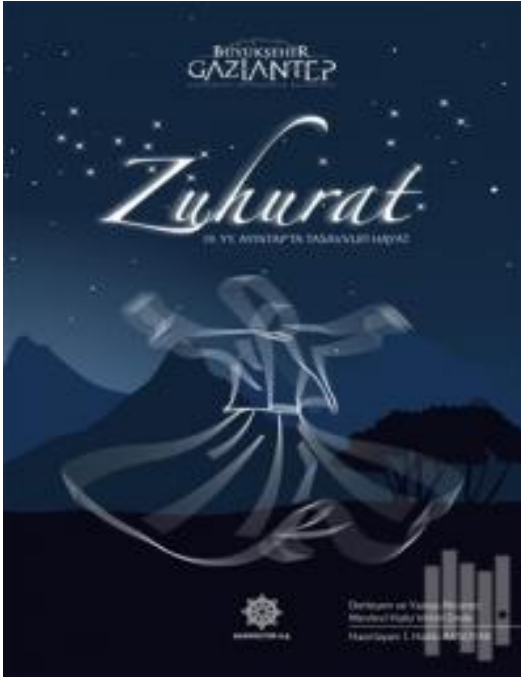

İ. HAKKI AKSOYAK (2017), ZUHURAT – 19. YY. AYINTAP'TA TASAVVUFİ HAYAT

ALİ YÖRÜR¹

Manevî kültür değerlerinin toplamı dil, tarih, sanat ve edebiyat birikimlerinden meydana gelmektedir. Kültürel değerler milletlerin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu tip kültür değerleri üzerinde hassasiyetle durulur ve bunları mümkün mertebe zedelemekten ve geliştirerek bizden sonraki nesillere devredersek sorumluluğumuzu yerine getirmiş oluruz.

Dinî ve tasavvufî hayat, şehrin şekillenmesinde ve kültürel hayatın etkinleşmesinde önemli bir araçtır. Kültürel unsurlar şehirde edebiyat, tarih ve musiki gibi alanların gelişmesine ve canlanmasına katkı sunmuşlardır. Dini ve tasavvufî hayat insanlar arasında, birlik ve beraberlik duygusunun oluşmasına ve kaynaşmasına kişilerin ortak değerler etrafında bir araya gelmesine katkı sağlamaktadır.

Gaziantep, içinde bulunduğu coğrafya dolayısıyla ilk medeniyetlerden günümüze kadar önemini korumuş ve insanlığın ortak tarihine ışık tutmuş bir şehirdir. Gaziantep'in içinde bulunduğu bölgenin geçmişi, insanların inanç çeşitliliğine rağmen, bir arada yaşama tecrübesini ortaya koymuştur.

19. yüzyıl Antep'indeki tasavvufî hayatı ortaya koymak için İ. Hakkı Aksoyak tarafından hazırlanan eser, 2017 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları tarafından "Zuhurat – 19. YY. Ayıntap'ta Tasavvufî Hayat" ismiyle basılmıştır.

Kitabın giriş bölümünde Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin'in takdim yazısı bulunmaktadır.

¹ Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı A.B.D. Doktora Öğrencisi, ali.yorur@hotmail.com

Menâkıb ve zuhûrât-ı İhvân başlığının altında dört alt başlık bulunmaktadır. Bunlar, Eser Hakkında Genel Bilgiler, Menâkıp'ta Anlatıcı, Menâkıp'ın Muhtevası, Menâkıp'ın Anlatım Özellikleri'dir.

Birinci alt başlıkta, eser hakkında genel bilgi verilmektedir. *Menâkıb-ı Hüsnü Bey* veya diğer adıyla *Zuhûrat-ı İhvân* adlı eser, Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar arasında yer almaktadır. Eserin içinde 250 civarında zuhûrât vardır. Eser, toplam 601 sayfadan oluşmaktadır. En başta "El-cildü'l-evvel" ibaresinden başka bir cildi olduğu çıkarılabilirse de eserin ikinci cildi ya yazılmamıştır, yazıldıysa da elde değildir.

İkinci alt başlıkta, Menâkıp'taki anlatıcıları ifade etmektedir. 250 civarındaki kişi Hüseyin Hüsnü Bey ile ilgili rüyalarını doğrudan ya da tanıdıkları vasıtasıyla Hafız Vehbî Dede'ye aktarır. Hafız Vehbi Dede de duyduklarını kendisi yazar veya bir başkasına yazdırır.

Üçüncü alt başlıkta, Menâkıp'ın içeriği anlatılmaktadır. Menâkıp'ın konusu, şahıs kadrosu, menâkıp'taki mekânlar olan camiler, mescit, tekke, türbeler, çarşılar, pazar yerleri, köyler, Halep'teki yerler belirtilmiştir. Menâkıp'ta zaman olarak ilk zuhurat 12 Ocak 1884, son zuhurat ise 1885 tarihlidir. Menâkıp'ın kaynakları çoğunlukla sözlü kaynaklar ve mektuplardır.

Dördüncü alt başlıkta, Menâkıp'ın anlatımı dil, üslup ve anlatım planı bakımından incelenmektedir. Menâkıp'ta sade bir üslup tercih edilmiştir. Metin 19. Yüzyılda kaleme alınmasına rağmen eski Anadolu Türkçesi adı verilen dönemden kalma kelimelere de yer verilmiştir. Menâkıp'ın anlatımında önce bir başlık yer almaktadır. Başlıklar, rüyayı gören veya rabıtayı yapan kişinin memleketi ve mesleği hakkındaki bilgilerden oluşmaktadır. Anlatı mekânları çoğunlukla, Antep'teki cami mescit ve karyelerden seçilmiştir.

Sonuç, kaynaklar ve menakıptaki başlıklar bölümlerinden sonra *Menâkıb* veya *Zuhûrât-ı İhvân*'ın metni yer almaktadır. 250 civarında zuhurat bulunan eser, 601 sayfadan oluşmaktadır.

Yazmada bulunan kişilerin adları ve başlarından geçen olayın niteliğın anlatan fihrist "Yazmadaki Fihrist" olarak kitaba eklenmiştir. Dizin bölümü; kişi adları, yer adları, melekler ve tarikatlar olmak üzere ayrılmıştır. Dizin kısmında kişi adlarının önüne ve arkasına gelen sıfatlar da ayrıca madde başı yapılmıştır.

Eserin sonuna araştırmacılara kolaylık sağlaması amacıyla bir sözlük ilave edilmiş ve kitabın arka iç kapağına eserin orijinal dijitali olan cd yapıştirilmiştir.

Eldeki bilgilere göre Menâkıb-ı Hüseyin Hüsnü Bey, zuhurat örneklerinin toplu olarak bulunduğu ilk ve tek örnektir. Eserin ikinci cildi kayıptır. Kitapta, Antep başta olmak üzere belli bir bölgede rabitalar ve rüyalar toplu olarak yer almaktadır.

Kitap, Antep'in 19. yüzyıldaki tasavvufi hayatını ve tanıklarının dilinden o dönemin dini ve tasavvufi yönünü ortaya koyması bakımından önemlidir.

